

Vlaanderen
is landbouw & visserij

KORTE KETEN:
Het bedrijfseconomische plaatje
Een eerste verkennende analyse

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

////////////////////////////////////

KORTE KETEN: HET
BEDRIJFSECONOMISCHE
PLAATJE – EEN EERSTE
VERKENNENDE
ANALYSE

////////////////////////////////////

DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Samenstelling
Departement Landbouw en Visserij
Verantwoordelijk uitgever
Patricia Declercq, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij
Depotnummer
D/2022/3241/221
Lay-out
Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s) van het rapport. Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: VOORNAAM.NAAM@LV.VLAANDEREN.BE. Ons generiek adres is KENNIS@LV.VLAANDEREN.BE.

U vindt onze rapporten terug op:
WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW/STUDIES

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: De Regt E. (2022) Korte keten: het bedrijfseconomische plaatje – een eerste verkennende analyse, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Deze publicatie werd door het Departement Landbouw en Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

INHOUD

1	Samenvatting	1
2	Inleiding	2
3	Het belang van korte keten in de totale bedrijfsopbrengst	3
4	Inzicht in de rentabiliteit	5
4.1	Verdeling kosten en nettobedrijfsresultaat per 1.000 euro opbrengsten	5
4.2	Verdeling van de kosten	8
4.2.1	Variabele kosten	8
4.2.2	Vaste kosten	12
4.3	Arbeid: een belangrijke component	14
5	Rechtstreekse verkoop: meerwaarde t.o.v. gangbare verkoop	18
	Bronnen	20

Met dank aan:

- Olivier Guiot (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek; ILVO)
- Koen Vanhentenrijk (Steunpunt Korte Keten; SKK)
- Matti Defiliet, Joeri Deuninck, Ann Verspecht en Goedele Vrints (Departement Landbouw en Visserij)

Voor het naleeswerk en alle feedback gedurende de analyse en het afronden van deze publicatie.

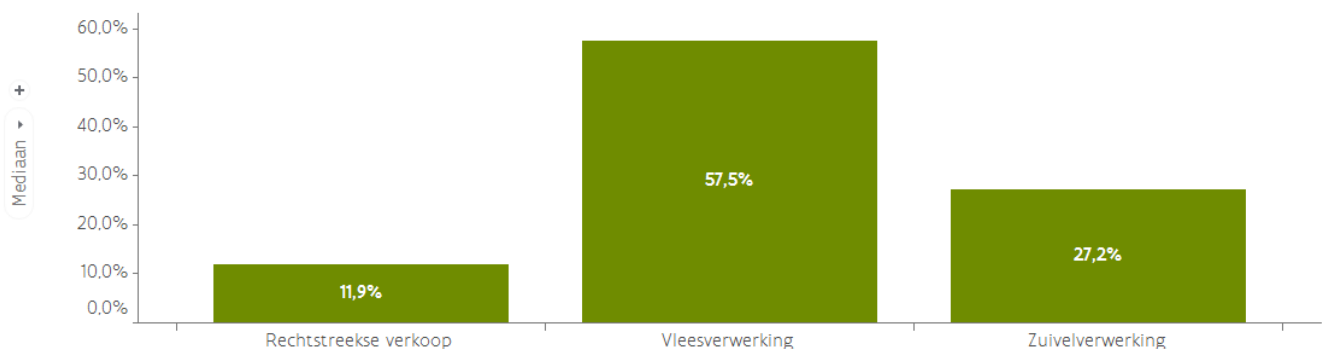
Tevens heel veel dank aan alle boekhouders van en deelnemers aan het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Zonder jullie inzet was deze publicatie onmogelijk.

De activiteit die wordt ontplooid, zal ook een impact hebben op het aandeel van korte keten in de totale bedrijfsopbrengst. Een bedrijf dat zich volledig toelegt op zuivelverwerking en -verkoop of vleesverwerking en een bijhorende hoeveslagerij uitbaat zal (over het algemeen) een ander kosten- en opbrengstenplaatje laten zien dan een akkerbouwbedrijf dat aardappelen verkoopt in een stalletje langs de weg. Om deze reden trachten we de bedrijven ook in te delen in 'hoofdactiviteiten'. Hierbij focussen we op 'rechtstreekse verkoop', 'vleesverwerking' en 'zuivelverwerking'. Bij de vlees- en zuivelverwerking valt de verkoop van de producten ook onder de betreffende activiteit. Enige uitzondering zijn de horeca-activiteiten zoals het uitbaten van een brasserie of tearoom. In dit geval zijn enkel de korteketenactiviteiten (en dus niet de volledige brasserie of tearoom) in de boekhouding opgenomen.

Aangezien bedrijven meerdere korteketenactiviteiten kunnen ontplooiën (bijvoorbeeld een combinatie van zuivelverwerking en rechtstreekse verkoop van aardappelen) leggen we een grens op: als 60% of meer van de opbrengst uit een bepaalde activiteit komt, kennen we die activiteit toe als hoofdactiviteit. Bedrijven worden dus toegewezen aan een bepaalde hoofdactiviteit, maar alle opbrengsten en kosten uit alle korteketenactiviteiten worden opgenomen in de analyse. Er kunnen dus alsnog andere korteketenactiviteiten plaatsvinden, maar het aandeel in de opbrengst hiervan is dan beperkter.

Voor boekjaar 2020 noteren we 59 bedrijven met rechtstreekse verkoop, 11 met vleesverwerking en 7 met zuivelverwerking als hoofdactiviteit. De overige 17 bedrijven kennen een andere hoofdactiviteit (bijvoorbeeld handel; enkel doorverkoop van aangekochte producten) of zijn niet te classificeren onder één hoofdactiviteit. Bij vleesverwerking merken we op dat dit zowel hoeveslagerijen als vleespakketverkoop omvat.

Figuur 1. Mediaan van het aandeel van opbrengst uit korte keten t.o.v. de totale bedrijfsopbrengst (%), per hoofdactiviteit (boekjaar 2020)

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

Figuur 1 toont de mediaan¹ (P50) van het aandeel van de opbrengst uit korte keten t.o.v. de totale bedrijfsopbrengst voor rechtstreekse verkoop, vlees- en zuivelverwerking. In het jaar 2020 ligt de mediaan het laagst voor rechtstreekse verkoop: 50% van de bedrijven met rechtstreekse verkoop haalt minder dan 11,9% van de totale bedrijfsopbrengst uit rechtstreekse verkoop én 50% haalt met rechtstreekse verkoop meer dan 11,9% van de totale bedrijfsopbrengst binnen. Het assortiment is hier

¹ De mediaan is de middelste waarde van een reeks getallen die volgens grootte zijn gesorteerd. Dit betekent dat 50% van de getallen onder en 50% van de getallen boven de mediaan ligt.

mogelijk een limiterende factor, waardoor het genereren van 100% rechtstreekse verkoop via korte keten vrijwel onwaarschijnlijk is.

De zuivelverwerkers prijken op de 2^e plaats: 50% van de zuivelverwerkers haalt met korte keten een aandeel van 27,2% of minder ten opzichte van de totale bedrijfsopbrengst. De andere 50% scoort een aandeel hoger dan 27,2%. De vleesverwerkers halen, gemiddeld genomen, het grootste aandeel van hun opbrengsten uit korte keten. De mediaan van de opbrengst uit korte keten t.o.v. het volledige bedrijf komt neer op 57,5% (figuur 1). Dit betekent dat 50% van de vleesverwerkers binnen het LMN dus minder dan 57,5% van de totale bedrijfsopbrengst uit korte keten haalt én dat 50% van de vleesverwerkers binnen het LMN met hun korteketenactiviteit(en) meer dan 57,5% van de totale bedrijfsopbrengst innemen.

4 INZICHT IN DE RENTABILITEIT

Onderstaande is gebaseerd op de bedrijven, zoals afgebakend in deel 3.

4.1 VERDELING KOSTEN EN NETTOBEDRIJFSRESULTAAT PER 1.000 EURO OPBRENGSTEN

Er is veel vraag naar inzicht in de economische situatie van korteketenverkoop. Binnen het LMN wordt korte keten gezien als een bedrijfstak, waar ook een aparte resultatenrekening van wordt opgemaakt die de toestand weerspiegelt van de opbrengsten en kosten (excl. btw). Opbrengsten en kosten gemaakt voor andere bedrijfstakken op het bedrijf worden hiervoor dus niet meegenomen. Tot de kosten behoren tevens aangerekende kosten, zoals afschrijvingen, fictieve intresten en fictieve pacht. Aan deze aangerekende kosten wordt – volgens bedrijfseconomische principes – een voldoende en marktconforme vergoeding toegekend. Voor meer info hierover zie Departement Landbouw en Visserij (2021).

Ook aan de arbeid die verricht wordt door de landbouwer en eventuele meewerkende gezinsleden wordt een vergoeding toegekend: de ‘vergoeding eigen arbeid’ ofwel het ‘fictief loon’. Dit is dus een weergave van de (niet-betaalde) familiale arbeid en wordt berekend door de arbeidsuren opgegeven door de landbouwer te vermenigvuldigen met een vaste arbeidsvergoeding per uur (i.e. een uurloon). Aangezien het aantal gewerkte uren eerder een schatting betreft, dient hiermee voorzichtig te worden omgesprongen. Voor meer info zie onder 4.3.

Aangezien bij het weergeven van een gemiddelde de ‘grote’ dossiers veel impact kunnen hebben op de cijfers, kiezen we ervoor om hier – per dossier – de berekening te maken van de kosten en het nettobedrijfsresultaat per 1.000 euro opbrengsten en daarvan het gemiddelde te presenteren. We menen op die manier een meer representatief beeld weer te geven omdat de ‘grote’ dossiers zo niet meer sterk

////////////////////////////////////

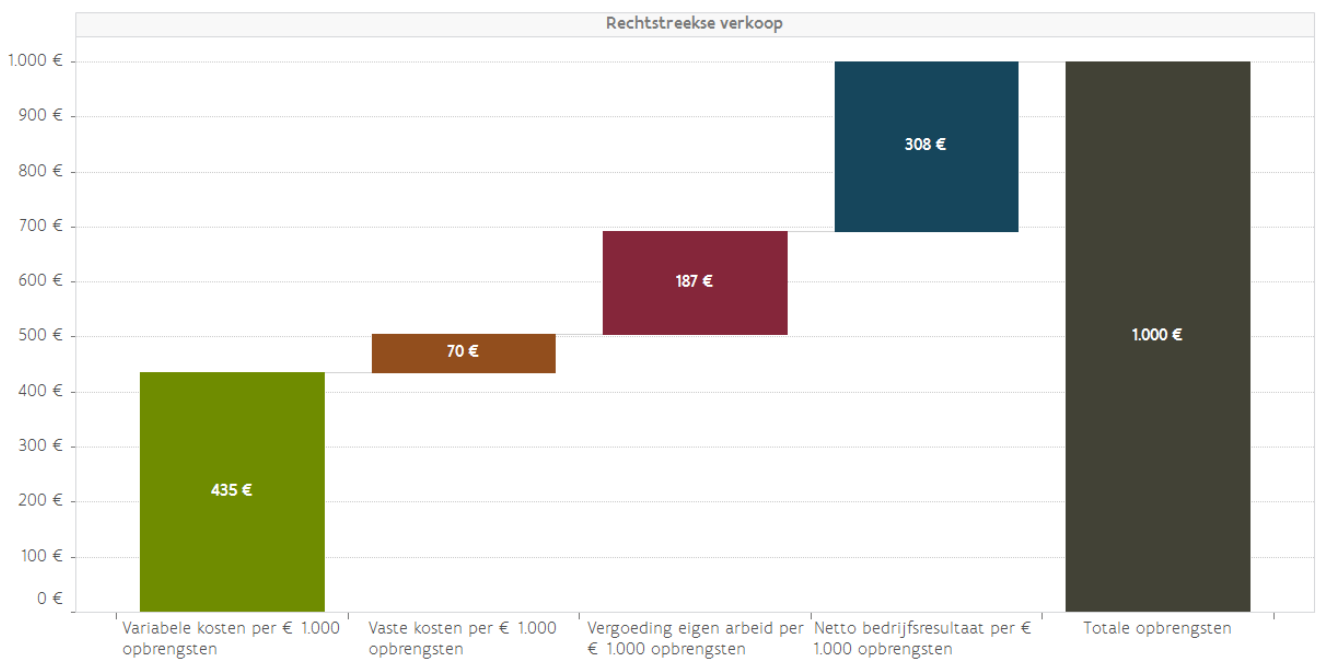
het resultaat beïnvloeden omdat er meer wordt uitgemiddeld door de kosten te vergelijken met de opbrengsten. Echter, de spreiding tussen de dossiers binnen één hoofdactiviteit blijft groot.

Figuur 2 geeft voor rechtstreekse verkoop, vlees- en zuivelverwerking een beeld van de variabele kosten, vaste kosten, de vergoeding voor eigen arbeid en het netto bedrijfsresultaat (winst/verlies), uitgedrukt ten opzichte van 1.000 euro opbrengsten.

Let op: deze manier van presenteren betekent niet dat de absolute waarden van de opbrengsten en kosten dezelfde verhouding hebben. Voor rechtstreekse verkoop, bijvoorbeeld, liggen het gemiddelde (en de mediaan) van de totale opbrengsten aanzienlijk lager dan voor de zuivelverwerking. Vleesverwerking haalt hier, op basis van de LMN-gegevens, de hoogste totale opbrengsten

In figuur 2 zijn gemiddelden gepresenteerd. De spreiding tussen de bedrijven is groot.

Figuur 2. Verdeling van de variabele, vaste kosten, vergoeding eigen arbeid en het netto bedrijfsresultaat (winst/verlies) per 1.000 euro opbrengsten, boekjaar 2020, per hoofdactiviteit

//

Voor alle drie de hoofdactiviteiten geldt dat de variabele kosten het grootste aandeel innemen per 1000 euro opbrengsten. Het aandeel varieert van 435 euro bij rechtstreekse verkoop tot wel 652 euro per 1000 euro opbrengsten bij vleesverwerking. De variabele kosten worden in meer detail besproken in 4.2. Het verschil in vaste kosten is kleiner: van 70 euro bij rechtstreekse verkoop tot 164 euro per 1000 euro opbrengsten bij de zuivelverwerking.

De vergoeding voor eigen arbeid is ook opgenomen in figuur 2. Zoals gezegd, moet hiermee voorzichtig omgesprongen worden. In deze categorie wordt enkel de eigen arbeid (verricht door de landbouwer en eventueel meewerkende gezinsleden) op basis van eigen inschatting vergoed. Het betreft een aangerekende kostenpost die de landbouwer in de praktijk niet of zelden aan zichzelf uitkeert. Voor meer informatie zie onder 4.3. De loonkosten voor vast, betaald personeel vallen onder de vaste kosten. Losse arbeid, alsook seizoensarbeid en werk door derden, valt onder de variabele kosten.

De vergoeding voor eigen arbeid is – uitgedrukt per 1000 euro opbrengsten – het laagst voor de vleesverwerking (102 euro), en met 280 euro per 1000 euro opbrengsten het hoogst voor de zuivelverwerking. Hieruit kan geconcludeerd worden dat, met name, bij de zuivelverwerking meer uren moeten worden gedraaid om 1000 euro opbrengsten te bekomen. Arbeid is een belangrijke component binnen de kosten, zeker in het geval van verwerking. Bij het ontplooiën van korteketenactiviteiten mag de arbeid niet onderschat worden. In 4.3 gaan we hier nog dieper op in.

Figuur 2 geeft ook een beeld van het nettobedrijfsresultaat (NBR) per 1000 euro opbrengsten. Als het bedrag positief is, betekent dit dat er winst is gemaakt. Uit de opbrengsten kunnen dan alle kosten, inclusief de eigen arbeid, worden gedekt. Bij een negatief bedrag zijn de opbrengsten onvoldoende om alle kosten (volledig) te dekken. In boekjaar 2020 zien we zowel bij de rechtstreekse verkoop als bij vleesverwerking een positief NBR. Echter, er zijn wel duidelijke verschillen: van een NBR van 154 euro voor de vleesverwerking tot wel 308 euro per 1000 euro opbrengsten voor de rechtstreekse verkoop. De zuivelverwerking tekende in 2020 voor een negatief NBR van -34 euro per 1000 euro opbrengsten. Voor deze korteketenactiviteit konden dus, gemiddeld genomen, niet alle kosten incl. de eigen arbeid (volledig) worden vergoed.

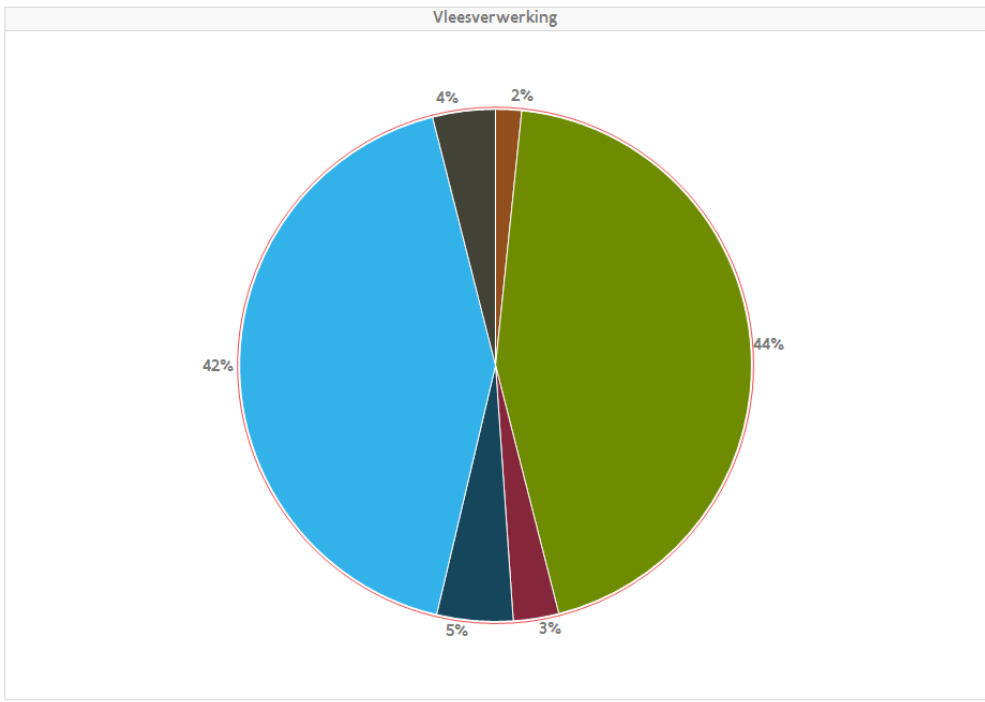
Nogmaals, gezien de resultaten hier zijn uitgedrukt t.o.v. 1000 euro opbrengsten, betekent dit niet automatisch dat de bedrijven met rechtstreekse verkoop – op bedrijfsniveau – de hoogste absolute waarde aan NBR overhouden.

Het is belangrijk om hier nogmaals te herhalen dat de cijfers die hier gepresenteerd worden het boekjaar 2020 betreffen. Dit was, gezien corona en de verhoogde interesse van de consument in korte keten, een bijzonder jaar voor de korte keten met zeer goede resultaten tot gevolg. Het is nog de vraag of vanaf 2021 de resultaten op dat niveau konden blijven.

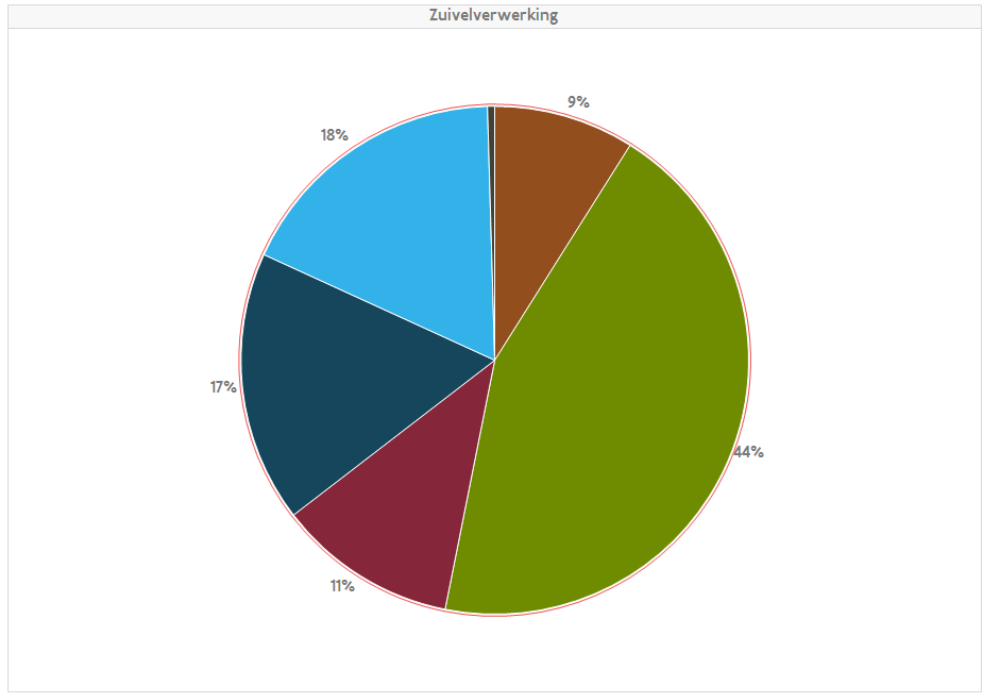
4.2 VERDELING VAN DE KOSTEN

4.2.1 Variabele kosten

Zoals te zien is in figuur 2 zijn de variabele kosten een belangrijke kostenpost. De opbouw ervan is o.a. afhankelijk van de hoofdactiviteit, wat het niet eenvoudig maakt om de diverse hoofdactiviteiten met

- Color by:
Categorie ▾ (+)
- Energie
 - Interne aankopen
 - Overige variabele kosten
 - Verkoopkosten
 - Verwerkingskosten
 - Werk door derden en seizoensarbeid

- Color by:
Categorie ▾ (+)
- Energie
 - Interne aankopen
 - Overige variabele kosten
 - Verkoopkosten
 - Verwerkingskosten
 - Werk door derden en seizoensarbeid

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

De interne aankoop (de waarde van de eigen producten die gebruikt worden in de korteketenactiviteit) is een belangrijke variabele kost. De waarde die hiervoor wordt gehanteerd is de waarde die de land- of

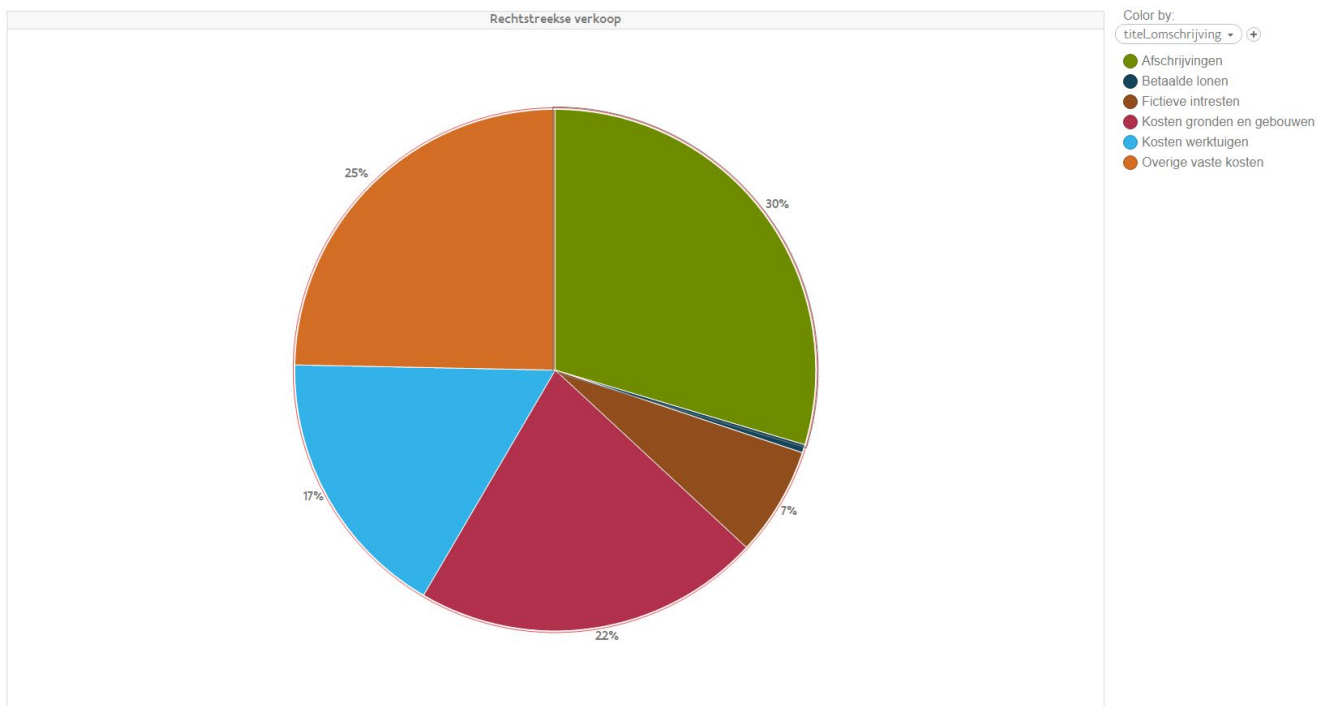
4.2.2 Vaste kosten

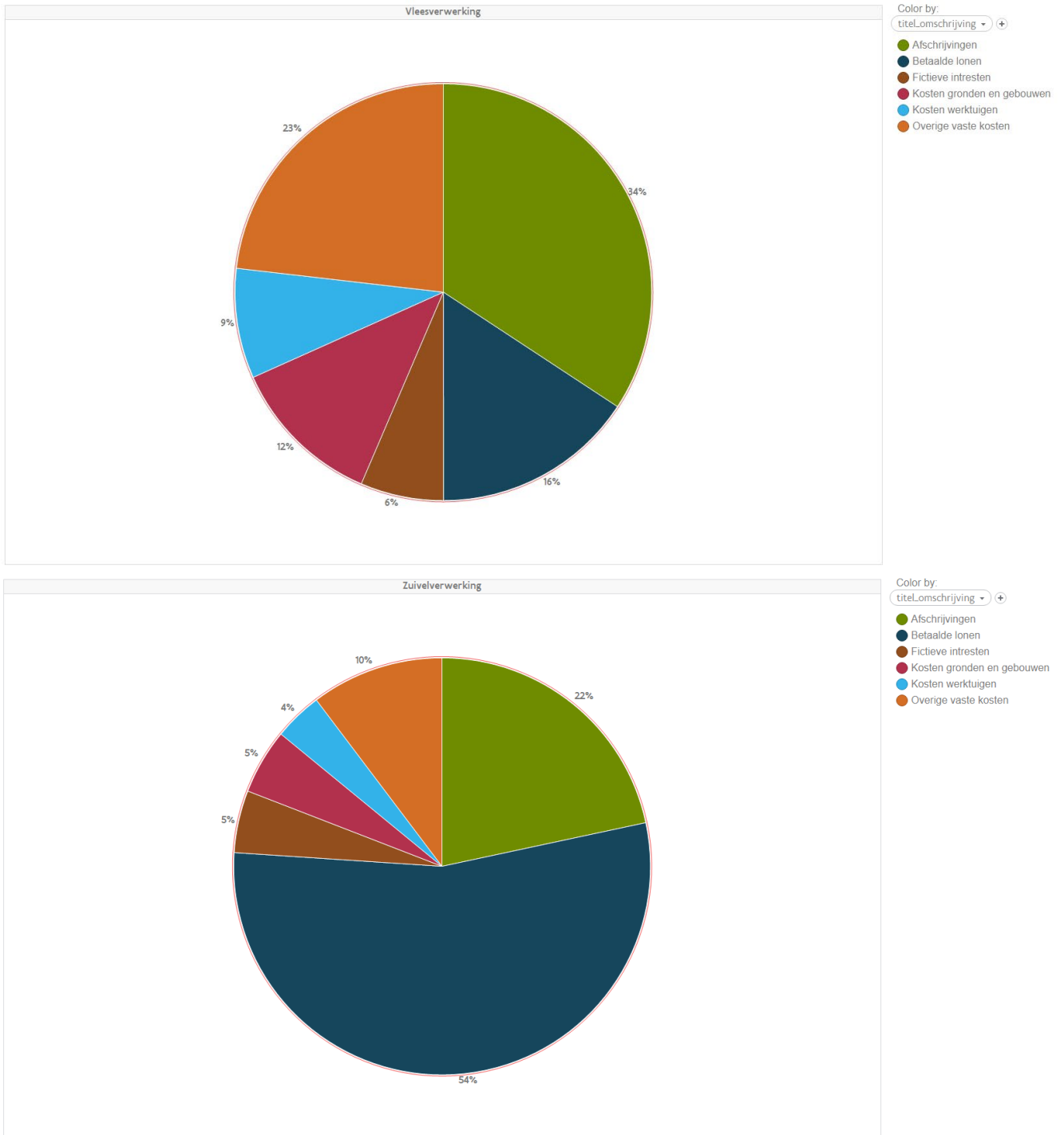
De vaste kosten of structurele kosten zijn kosten die verbonden zijn aan de structuur van het bedrijf en die een invloed hebben over meerdere jaren. In vergelijking met de variabele kosten nemen de vaste kosten een aanzienlijk beperkter aandeel in van de totale opbrengsten (figuur 2). Dat geldt voor alle drie de hoofdactiviteiten.

De opbouw van de vaste kosten is o.a. afhankelijk van de hoofdactiviteit, wat het niet eenvoudig maakt om de diverse hoofdactiviteiten met elkaar te vergelijken. Mede om deze reden presenteren we in figuur 4 de opbouw van de variabele kosten per hoofdactiviteit. In figuur 4 zijn gemiddelden gepresenteerd.

Let wel: in figuur 4 zijn de kosten weergegeven als een percentage ten opzichte van de totale vaste kosten. Dit zegt, logischerwijs, niets over de respectievelijke absolute waarden van de kosten. Voor rechtstreekse verkoop, bijvoorbeeld, liggen het gemiddelde (en de mediaan) van de totale vaste kosten (en dus ook de onderdelen hiervan) aanzienlijk lager dan voor de vleesverwerking. Zuivelverwerking scoort hier, op basis van de LMN-gegevens, de hoogste totale vaste kosten.

Figuur 4. Opbouw van de vaste kosten (% van totale vaste kosten), boekjaar 2020, per hoofdactiviteit

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

Direct valt op dat de vaste, betaalde lonen bij de zuivelverwerking meer dan de helft (54%) van de vaste kosten innemen (figuur 4). Dit is een aanzienlijke kostenpost, die ook nog eens werkelijk betaald

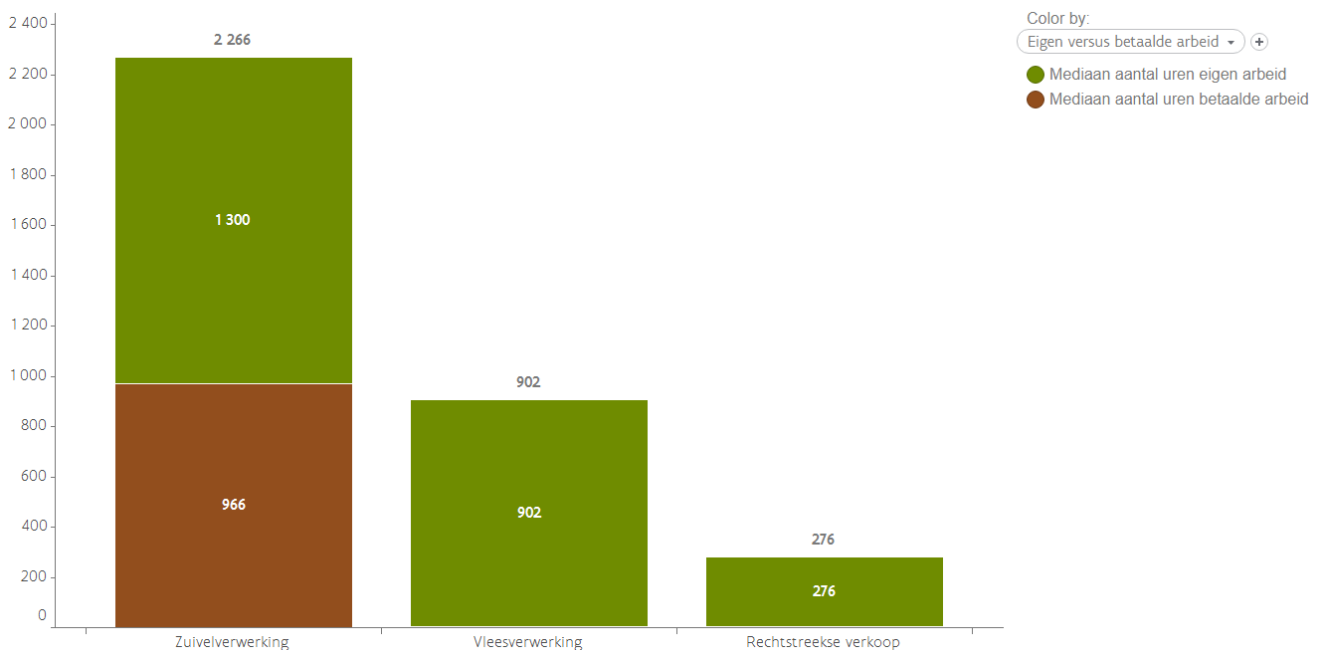

Binnen het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) wordt, zowel voor vaste, betaalde als voor niet-betaalde arbeid (de landbouwer en eventueel meewerkende gezinsleden), het aantal uren aan de bedrijfstak 'korte keten' bijgehouden. Deze uren geeft de landbouwer, in overleg met de boekhouder, zelf op. Aangezien het aantal gewerkte uren eerder een schatting betreft, dient hiermee voorzichtig te worden omgesprongen.

Wat de niet-betaalde arbeid betreft kan, op basis van deze opgave van het aantal uren, de 'vergoeding eigen arbeid' (ofwel het 'fictief loon') worden berekend. Dat is dus een weergave van de (niet-betaalde) familiale arbeid en wordt berekend door de uren opgegeven door de landbouwer te vermenigvuldigen met een vaste arbeidsvergoeding per uur (i.e. een uurloon). Het uurloon wordt bepaald op basis van de minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw, verhoogd met de sociale lasten (Departement Landbouw en Visserij, 2021). In boekjaar 2020 komt dit voor een voltijdse kracht (18-65 jaar) in de landbouwsector neer op ca. 16,7 euro per uur.

Figuur 5 toont de mediaan van het aantal gewerkte uren in de korte keten (boekjaar 2020). Dit betreft de arbeidsinzet die toe te kennen is aan de bedrijfstak 'korte keten', dus los van de andere bedrijfstakken op de bedrijven. Het betreft zowel de arbeid van de landbouwer en eventueel meewerkende gezinsleden (= eigen arbeid) als vaste, betaalde arbeid die wordt geleverd door vaste arbeidskrachten (deze behoort tot de vaste kosten).

Figuur 5. Aantal uren (mediaan) eigen en vaste, betaalde arbeid, per hoofdactiviteit, per jaar, boekjaar 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

Direct valt op dat er qua arbeidsinzet een groot verschil is tussen de korteketenactiviteiten. Zo is de werkdruk bij de zuivelverwerking fors hoger dan voor vleesverwerking en zeker voor rechtstreekse verkoop. Daarnaast valt op dat bij rechtstreekse verkoop het bijna 100% familiale, dus eigen arbeid

betreft. De mediaan bedraagt 276 uur eigen arbeid. Dit betekent dat 50% van de bedrijven met rechtstreekse verkoop minder dan 276 uur aan deze bedrijfstak besteden en dat 50% van de bedrijven meer uren aan de bedrijfstak 'korte keten' spendeert.

Bij de vlees- en zuivelverwerking ligt het aantal gewerkte uren door de landbouwer en eventueel meewerkende gezinsleden een stuk hoger. Bij de vleesverwerking ligt de mediaan voor de inzet van eigen arbeid op 902 uur en voor zuivelverwerking op 1300 uur. Bij de zuivelverwerkers is daarnaast nog sprake van een forse inzet van vaste, betaalde arbeid (mediaan van 966 uur). De totale arbeidsbehoefte bij de zuivelverwerking is dus een stuk hoger dan voor vleesverwerking en vooral fors hoger dan voor rechtstreekse verkoop. Dat doet men er niet zomaar even bij. Bij de vleesverwerking merken we op dat – voor een deel van de bedrijven – geldt dat onder de kostenpost 'werk door derden' ook een deel van de betaalde arbeid 'verscholen' zit. Een deel van de bedrijven laat namelijk het vlees versnijden. Dat wordt geboekt als 'werk door derden' en hier gaan uiteraard ook arbeidsuren mee gepaard. Hoeveel uren dit betreft is echter niet bekend.

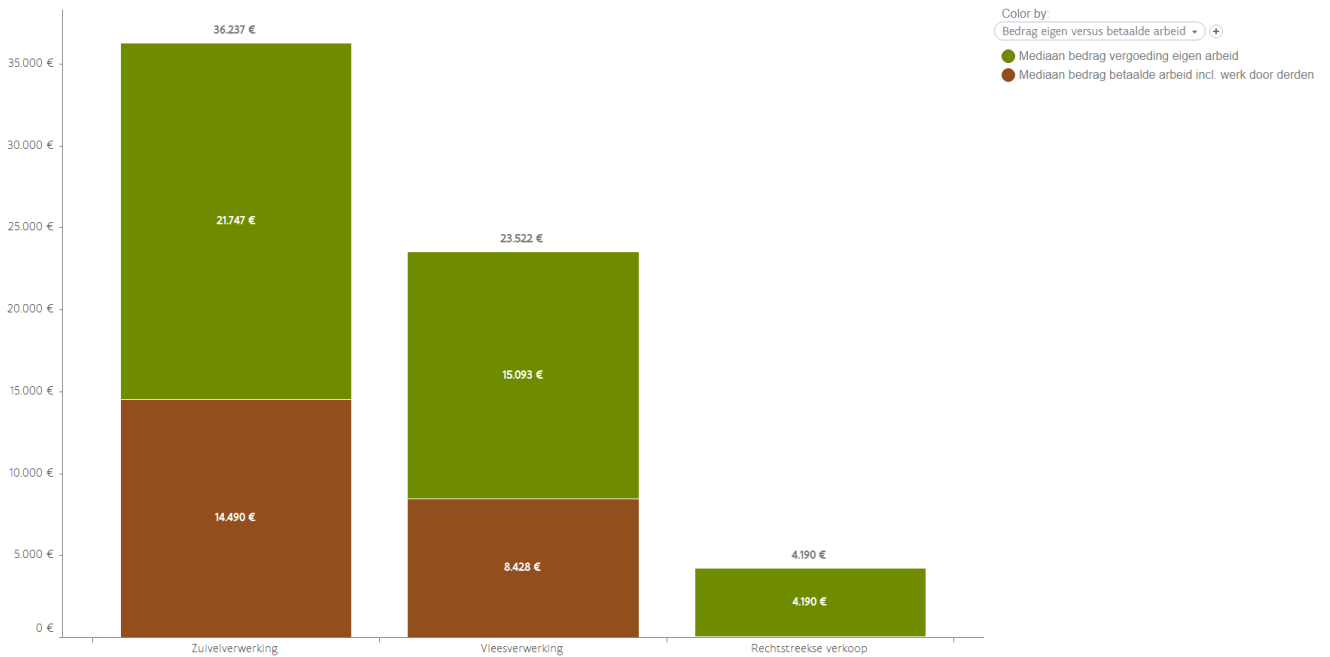
Nogmaals: bovengenoemde cijfers zijn berekend op basis van de opgave door de landbouwers. De spreiding tussen de bedrijven is groot. Het is goed om dit ook in gedachten te houden bij de overgang naar de kosten die gepaard gaan met arbeidsinzet.

De vaste, betaalde arbeid is uiteraard sowieso een kostenpost voor de bedrijven. Met het vergoeden van de inzet van familiale, eigen arbeid wordt in de meeste gevallen niet zo'n rekening gehouden. Maar ook hiervoor dient, bedrijfseconomisch gezien, een vergoeding te worden gerekend. Voor wie actief is in de korte keten of hierover nadenkt is de arbeidsbehoefte en de vergoeding van de geleverde arbeid zeker een punt om bij stil te staan. In de korte keten is de landbouwer prijzetter in plaats van prijsnemer. Dat betekent ook dat de landbouwer een goed beeld moet hebben van alle kosten die gepaard gaan met deze bedrijfstak. Hierbij mag de inzet van arbeid niet worden vergeten.

Uiteraard, bij oplopend aantal gewerkte uren neemt ook de vergoeding eigen arbeid toe. Figuur 6 toont de mediaan voor de vergoeding van vaste, betaalde arbeid en de vergoeding voor eigen arbeid (boekjaar 2020) voor rechtstreekse verkoop, vlees- en zuivelverwerking. Dat betreft de vergoeding voor de arbeid die toe te kennen is aan deze bedrijfstakken, dus los van de andere bedrijfstakken op de bedrijven.

Figuur 6. Bedrag (euro per bedrijf, mediaan) aan vergoeding eigen arbeid en vaste, betaalde arbeid, per hoofdactiviteit, per jaar, boekjaar 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

Aangezien bij de rechtstreekse verkoop, gemiddeld genomen, het minste aantal uren wordt gewerkt kent deze tak ook de laagste vergoeding voor eigen arbeid. De mediaan bedraagt bijna 4.200 euro. Dat betekent dat 50% van de bedrijven met rechtstreekse verkoop een lager bedrag aan vergoeding voor de eigen arbeid kent en 50% kenmerkt zich door een vergoeding voor de eigen arbeid van meer dan 4.200 euro.

Figuur 5 toont al aan dat het aantal uren bij de vleesverwerking al een stuk hoger ligt. De mediaan voor de betaalde arbeid bedraagt ruim 8.400 euro. Deze bestaat zowel uit vaste, betaalde arbeid als uit 'werk door derden' die behoort tot de variabele kosten (en met name het versnijden van het vlees omvat). Voor de volledigheid hebben we deze mee opgenomen onder de 'betaalde arbeid', maar deze werden dus niet opgenomen in figuur 5 over het aantal uren. Het aantal gewerkte uren hiervan is immers niet bekend. De spreiding voor 'werk door derden' is groot, mede omdat het een mix is van hoeveslagerijen en vleespakketverkopers. Dat zal mede bepalen of ze zelf al dan niet het vlees versnijden. Daarnaast is ook de familiale, eigen arbeid belangrijk voor de vleesverwerking. De mediaan voor de vergoeding van eigen arbeid bedraagt ruim 15.000 euro per bedrijf. Hierbij merken we, nogmaals, op dat bij de vleesverwerking een deel van de bedrijven ervoor kiest om het vlees te laten versnijden. Deze bedrijven worden dan weer geconfronteerd met hogere kosten voor 'werk door derden'.

Waar figuur 5 al toont dat de arbeidsbehoefte bij zuivelverwerking het grootst is, toont figuur 6, logischerwijs, dat de kosten voor arbeid inderdaad een stuk hoger liggen dan voor vleesverwerking en vooral dan voor rechtstreekse verkoop. De mediaan voor de vaste, betaalde arbeid bedraagt bijna 14.500 euro. Daarnaast bedraagt de mediaan van de vergoeding voor de inzet van eigen arbeid in

boekjaar 2020 ook nog eens ruim 21.700 euro. De mediaan voor de inzet van zowel vaste, betaalde als eigen arbeid komt dan ook neer op ruim 36.200 euro per bedrijf. Dit betekent dat van de zuivelverwerkers 50% een totale arbeidsvergoeding kent van minder dan 36.200 euro en 50% met een totale arbeidsvergoeding wordt geconfronteerd van meer dan 36.200 euro. De spreiding tussen de bedrijven is groot.

Wat de vergoeding voor eigen arbeid betreft is het, in principe, aan de landbouwer om te bepalen of de vergoeding die hiervoor resteert vanuit de bedrijfsactiviteit voldoende is voor zijn/haar gemaakte arbeidsuren. Het betreft namelijk een bedrijfseconomische berekening en is dus geen cash-out.

5 RECHTSTREEKSE VERKOOP: MEERWAARDE T.O.V. GANGBARE VERKOOP

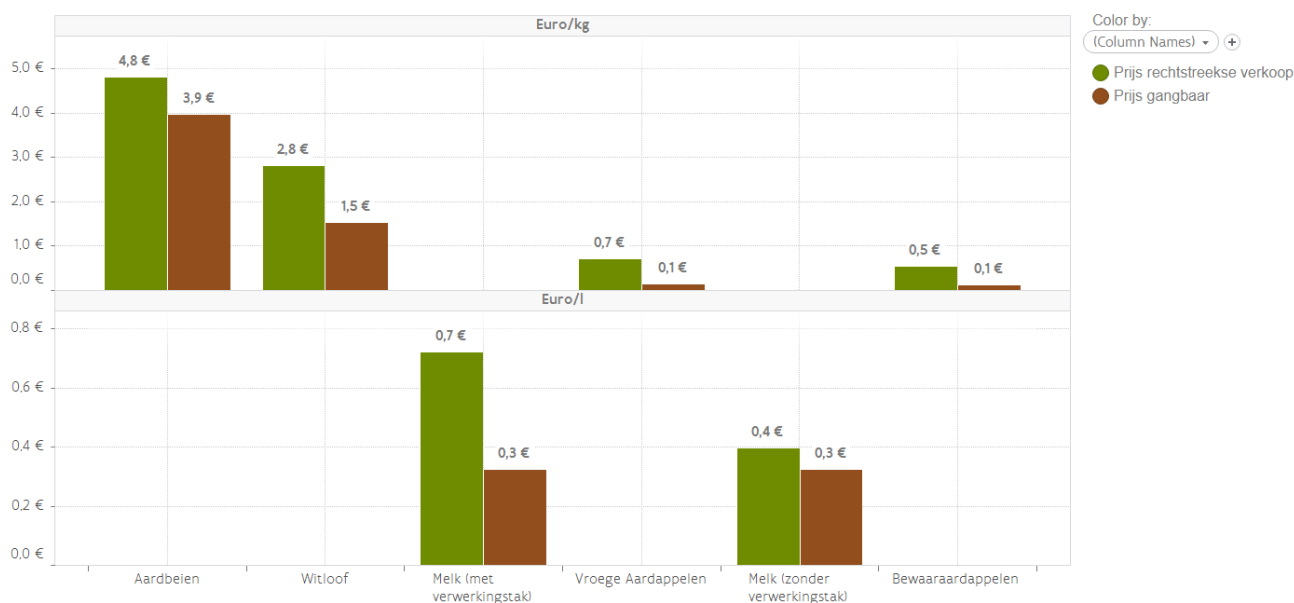
Bij rechtstreekse verkoop vindt geen verwerking plaats. De producten worden (na eventueel een kleine sortering e.d.) rechtstreeks verkocht aan de consument. Net zoals dat de landbouwer ervoor kan kiezen het product te verkopen via de gangbare kanalen. In het laatste geval is de landbouwer prijznemer, in het eerste geval prijszetter. Dat kan leiden tot een meerwaardecreatie. Om hiervan een beeld te geven vergelijken we in figuur 7 de (gemiddelde) verkoopprijs van enkele producten in de korte keten met een gemiddelde verkoopprijs (over dezelfde periode) via het gangbare kanaal

Voor de verkoopprijzen via de gangbare kanalen verwijzen we naar de statistieken van de bedrijfstakken op basis van LMN-resultaten. Zie hiervoor Departement Landbouw en Visserij – Landbouwcijfers. Voor aardbeien is het gemiddelde genomen van alle teeltwijzen (openlucht, toegankelijke kappen en serre). Voor witloof is de verkoopprijs berekend als het gemiddelde van de VBT-prijzen over heel 2020 (VBT = Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties). Zie hiervoor Departement Landbouw en Visserij – Landbouwcijfers.

Hier bekijken we niet enkel de bedrijven die zijn opgenomen in bovenstaande analyses (en afgebakend zoals in deel 3), maar alle bedrijven die aan rechtstreekse verkoop hebben gedaan in boekjaar 2020. Een deel van deze bedrijven zal dus eerder sporadisch aan korteketenverkoop doen. Dit kan impact hebben op de resultaten.

////////////////////////////////////

Figuur 7. Eenheidsprijs van diverse producten via rechtstreekse verkoop versus gangbaar, boekjaar 2020, in euro per kg of euro per liter

Bron: Departement Landbouw en Visserij, op basis van LMN

Voor aardbeien is de meerwaarde tussen verkoop via korte keten t.o.v. het gangbare verkoopkanaal ca. 0,9 euro per kg en voor witloof 1,3 euro per kg. Wat de aardappelen betreft is de gemiddelde meerwaarde door verkoop via de korte keten iets groter voor de vroege aardappelen dan voor bewaaraardappelen, respectievelijk 0,6 euro per kg en 0,4 euro per kg.

Voor de rechtstreekse verkoop van melk wordt een onderscheid gemaakt tussen de bedrijven die ook een zuivelverwerkingstak hebben en de bedrijven die dat niet hebben. Bedrijven die ook aan zuivelverwerking doen, verkopen hun melk via rechtstreekse verkoop, gemiddeld genomen, tegen een hogere prijs dan de bedrijven zonder zuivelverwerkingstak. Dit heeft logischerwijs impact op de meerwaarde, zodat die uitkomt op 0,4 euro per liter voor de bedrijven die ook een zuivelverwerkingstak hebben en amper 0,1 euro per liter voor de bedrijven die melk verkopen en geen zuivelverwerking hebben (figuur 7).

Bij figuur 7 merken we wel op dat de meerwaarde is gestoeld op het vergelijken van de verkoopprijzen. Er is geen rekening gehouden met eventuele extra arbeid (bijvoorbeeld voor het sorteren, schoonmaken, verpakken, opzakken e.d. van de producten). In bepaalde gevallen kan er sprake zijn van gedane investeringen (zoals voor een automat e.d.). Ook hier is bij het bepalen van de meerwaarde geen rekening mee gehouden. De cijfers geven bijgevolg slechts een zeer ruwe indicatie.

BRONNEN

Departement Landbouw en Visserij (2021) Bedrijfseconomische resultaten en technische kengetallen Vlaamse land- en tuinbouw. Methodologisch achtergronddocument voor de resultaten op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk, Brussel.

Departement Landbouw en Visserij – Landbouwcijfers: www.vlaanderen.be/landbouwcijfers

VILT (2021) Wat met de korte keten na de coronacrisis? Artikel 16-2-2021. [Wat met de korte keten na de coronacrisis? | VILT vzw](#)

//